

Mats Embertsén

Regeringskansliet
(Utbildningsdepartementet)
103 33 Stockholm**Betänkandet Självständiga lärosäten (SOU 2008:104)
U2009/8128/UH**

Verket för högskoleservice (VHS) har beretts tillfälle att lämna remissvar över betänkandet Självständiga lärosäten (SOU 2008:104).

Sammanfattning

- En myndighetsöversyn behöver genomföras inom hela utbildningsområdet, oavsett utredningens förslag.
- Ändras organisationsform för universitet och högskolor bör VHS organisationsform ses över.
- Med självständigare lärosäten behöver Högskoleverkets uppdrag att utöva rättslig tillsyn och ha en kvalitetssäkrande roll renodlas. Främjandeuppgifter och andra operativa uppdrag bör läggas på andra organisationer.
- Sökandeperspektivet måste vara styrande vid en avreglering inom tillträdesområdet. Möjlighet till överblick och förutsägbara regler är viktigt för de sökande.
- En nationell samordning inom antagningsområde kommer fortsatt att vara viktig.

Utredningens förslag

VHS är idag en servicemyndighet med universitet och högskolor som primärkunder. VHS väljer att avstå att kommentera själva grundfrågan om universitet och högskolor behöver en annan organisationsform. VHS delar utredningens slutsats att det *samarbete* som universitet och högskolor i dag har med VHS inte påverkas av de förändringar som föreslås. Lärosätena skulle även i den nya organisationsformen kunna samordna sitt antagningsarbete på motsvarande sätt som sker idag och anlita VHS för både systemförvaltning som arbetet med antagningsprocessen.

Ändras organisationsformen för universitet och högskolor anser VHS, liksom utredaren, att det är rimligt att även VHS organisationsform ses över. Detta särskilt om förändringar görs av uppdrag och inriktning för andra myndigheter inom sektorn. Utredaren för ett resonemang om att VHS verksamhet inte nödvändigtvis måste bedrivas i myndighetsform. Förslag om bolagisering av verksamheten har tidigare lagts fram utan att genomföras. Autonomiutredningens förslag för högskolesektorn

POSTADRESSVerket för högskoleservice
Box 24 070
104 50 Stockholm**BESÖKSADRESS**

Karlavägen 108, plan 8

E-POSTADRESS

mats.embertsen @vhs.se

TELEFON

08-725 96 00

DIREKTTTELEFON

08-725 90 02

TELEFAX

08-725 96 01

WEBBPLATS

www.vhs.se

som helhet aktualiserar frågan att diskutera VHS framtida verksamhetsform och att till exempel åter överväga en bolagisering av verksamheten.

Som VHS många gånger har framfört, bland annat i myndighetsdialoger, kan det konstateras att det finns ett behov av en myndighetsöversyn inom utbildningsområdet oavsett om utredningens förslag genomförs eller inte. Idag finns överlappning och otydlighet mellan olika myndigheters uppdrag. Det ger upphov till onödiga och en del gånger kostsamma gränsdragningsproblem. Särskilt tydligt blir det inom informationsområdet.

Enligt utredningens förslag ska Högskoleverkets roll övergå från kvalitetsgranskning till granskning av lärosätenas kvalitetsarbete. Högskoleverket (HSV) ska därutöver ha fortsatt rättslig tillsyn över lärosätena. En konsekvens av utredningens förslag blir att HSV inte längre kommer att ha någon föreskriftsrätt för högskolesektorn. VHS menar att det vore rimligt att den granskande rollen för HSV renodlas. Jämförelsen, som görs i utredningen, med vad som skett på skolområdet där kontroll- respektive främjandeuppgifter har lagts på olika myndigheter är mycket relevant.

VHS anser, liksom utredaren, att Högskoleverkets olika främjande- och serviceuppgifter ska överföras antingen till VHS, till andra myndigheter eller till lärosätena själva.

Effektivitetsrevision av hur anslagsmedel används av lärosäten i den tänkta organisationsformen kommer att behöva genomföras av ett fristående organ. Sammantaget finns en mängd olika uppgifter som ska fördelas på olika aktörer. Det är, vill VHS understryka, angeläget med en myndighetsöversyn.

Ökad autonomi på antagningsområdet

Utredaren vill överlåta till universitet och högskolor att i större omfattning besluta om tillträdesregler för det egna lärosätet. De förändringar som föreslås kring avreglering inom tillträdesområdet har VHS i sak inga synpunkter på. VHS instämmer med viss kraft i att det bör finnas nationella bestämmelser om grundläggande behörighet för studier på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Vem regeringen ska bemyndiga att meddela föreskrifter på området framgår inte av utredningen. En tydlig åtskillnad mellan kontrollmyndighet och den myndighet som utfärdar föreskrifter är dock väsentlig som anförts ovan.

VHS delar utredningens syn att det fortfarande finns behov av en nationell samordning i antagningsfrågor. Utredaren menar att detta kan regleras i överenskommelser mellan staten och lärosätet. I utredningen förutspås även att lärosätena fritt ska ta initiativ även till en nationell samordning och träffa avtal med varandra i dessa frågor. För att en nationell samordning ska kunna ske utan att det för den skull behövs en detaljerad föreskriftsreglering inom området, anser VHS att det krävs ett mycket tydligt uppdrag till lärosätena att skapa regelverk för tillträde som både är överblickbara för de sökande och hållbara över tid. VHS ser en risk att ökad frihet utan tydlig styrning kan innebära försämringar för de sökande. Den ökade möjligheten till mobilitet för studenter som eftersträvas, såväl nationellt som internationellt där Bolognastrukturen är det tydligaste uttrycket för denna strävan, kan motverkas av särlösningar som skapas av enskilda lärosäten. Med särlösningar avses här regler som ska främja rekrytering till det egna lärosätet. Det kan ske till priset av sämre överblick för sökande och mindre möjlighet till rörlighet mellan lärosäten för studenter på grund av

olika principer för behörighet inom samma ämne. VHS vill i det perspektivet påminna om konsekvenserna av 1994 års utbildningsreform när det gäller olikhet i behörighetsstruktur. Det finns ett behov av att titta närmare på detta inför eventuella förändringar i organisationsformer.

VHS ser en stor effektivitetsvinst av att olika internationella frågor, särskilt inom EU-området, bevakas gemensamt för sektorn av en organisation som har detta inom sitt ansvarsområde. Det finns annars en risk att strategiskt viktiga frågor tappas bort och att utvecklingen kan stanna av om man helt litar till samverkanslösningar.

Samverkan

Idag finns en alltmer utvecklad samverkan inom antagningsområdet. Det gäller både i bedömningsfrågor och under de senaste åren även i mer operativa frågor.

Bedömningsfrågor hanteras sedan många år av en gruppering inom Sveriges universitets och högskoleförbund (SUHF) där VHS deltar som självklar part.

Resultatet av detta arbete är de s k Bedömningshandböckerna. Utöver detta utfärdar SUHF rekommendationer till sina medlemmar om hur olika bedömningsfrågor ska hanteras. Dessa rekommendationer åtföljs näst intill undantagslöst av förbundets medlemmar.

VHS har de senaste åren organiserat virtuellt baserade handläggningsorganisationer (VO). Där ingår handläggare från både lärosäten och VHS. Inom ramen för VO sker gemensam handläggning av ärenden med antagningssystemet NyA som verktyg. Erfarenheterna från detta arbetssätt är goda och belyser betydelsen av gemensamma synsätt och bedömningsgrunder. Uppslutningen kring arbetssättet kan borga för att en framtida, mer avreglerad, verksamhet skulle kunna finna det rationellt att fortsatt söka samsyn och samverkan. Det gäller inom bedömningsfrågor, sätt att organisera handläggningsarbete och processutveckling. Av effektivitetsskäl är det rationellt, menar VHS, att samverka vid utveckling av IT-system inom såväl studieadministration som andra områden.

Förändringar i organisationsformen för universitet och högskolor måste skapa ett tydligt incitament för fortsatt samverkan.

Betydelsen av samsyn

VHS vill betona betydelsen av gemensamma ställningstaganden och arbetssätt som till exempel bedömningshandböckerna är ett uttryck av. I och med införandet av det gemensamma antagningssystemet NyA, har samverkan och samarbetsformer inom antagningsområdet utvecklats mycket de senaste åren. Den myndighetssamverkan som sker här torde vara unik inom statsförvaltningen.

Bedömningshandböckerna är av stor betydelse för att sökande ska kunna få en likartad bedömning av sina meriter och är en förutsättning för utveckling av bra datorstöd. Det främjar även att de sökande ska kunna få överblick över hur meriter kommer att bedömas. För studie- och yrkesvägledare i gymnasieskolan är handböckerna ett viktigt stöd i vägledning av framtidig utbildningsval. Slutligen är bedömningshandböckerna grund för den meritbedömning som görs av handläggare, vid såväl lärosäten som VHS, av ansökningar till program och kurser.

Den samsyn inom sektorn som här etablerats är värdefull, framförallt för sökande och allmänhet. Vid en förändring av den typ som utredningen föreslår är det viktigt att dessa frågor beaktas i de överkommelser som träffas med universitet och högskolor.

Sökandeperspektiv

Slutligen vill VHS särskilt föra fram sökandeperspektivet vid en eventuell reformering inom utbildningsområdet och särskilt vid revidering av regelverket som styr antagningsområdet. Förändringar inom tillträdesområdet får inte leda till att de sökande får svårt att bedöma om de har möjlighet att bli antagen till en utbildning på grund av alltför olika behörighetskrav till likartade utbildningar. Skillnader i behörighetskrav måste vara möjliga att överblicka, uppfattas som rimliga och enkla att förstå för de sökande.

VHS styrelse har behandlat remissen den 6 maj 2009. Styrelsen beslutade om huvudsakligt innehåll och har uppdragit till VHS direktör att göra slutjusteringar av remissvaret. I den slutliga handläggningen deltog Mats Embertsén, föredragande.

Anita Johansson
Direktör

Mats Embertsén
utredare